

Številka: Up-1544/18-8

Datum: 8. 4. 2019

SKLEP

Senat Ustavnega sodišča je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki sta jo vložili družbi GO ING, d. o. o., Celje, in ELEKTRO ŠTUMPFL, d. o. o., Slovenj Gradec, ki ju zastopa Odvetniška družba Gregorovič-Pungartnik, o. p., d. o. o., Šentjur, na seji 8. aprila 2019

sklenil:

1. Ustavna pritožba družbe ELEKTRO ŠTUMPFL, d. o. o., Slovenj Gradec, zoper I. točko izreka sklepa Višjega sodišča v Ljubljani št. I Ip 2017/2018 z dne 5. 9. 2018 v zvezi z II. točko izreka sklepa Okrajnega sodišča v Ljubljani št. 0865 In 426/2012 z dne 28. 3. 2018 se zavrže.

2. Ustavna pritožba družbe GO ING, d. o. o., Celje, zoper II. točko izreka sklepa Višjega sodišča v Ljubljani št. I Ip 2017/2018 z dne 5. 9. 2018 v zvezi s I. in II. točko izreka sklepa Okrajnega sodišča v Ljubljani št. 0865 In 426/2012 z dne 30. 3. 2018 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Višje sodišče je zavrnilo pritožbi (a) prve pritožnice – družbe GO ING, d. o. o., Celje – zoper sklep sodišča prve stopnje, da se zavrne njen ugovor zoper sklep o izvršbi iz razloga, da obveznost prvotnega dolžnika ni prešla nanjo,¹ in da prva pritožnica sama nosi svoje stroške ugovornega postopka, in (b) druge pritožnice – družbe ELEKTRO ŠTUMPFL, d. o. o., Slovenj Gradec – zoper sklep sodišča prve stopnje, da druga pritožnica sama nosi svoje stroške ugovornega postopka.

2. Okrajno sodišče v sklepu o zavrnitvi ugovora prve pritožnice pojasnjuje, da je bila upnikova hipoteka na podlagi sklepa o izvršbi vknjižena z učinkom od dne 23. 9. 2011 (takrat je bila predznamenovana upnikova hipoteka na podlagi predhodne odredbe proti

¹ Glej prvi odstavek 56.a člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 28/09, 51/10, 26/11, 53/14, 54/15 in 11/18 – v nadaljevanju ZIZ).

prvotni dolžnici). Dejstvo, da je bila predhodna odredba izdana na podlagi zakonske določbe, ki jo je pozneje razveljavilo Ustavno sodišče, naj v okoliščinah primera ne bi bilo pravno odločilno. Razveljavitev naj zaradi 44. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) ne bi vplivala na že pred tem pravnomočni sklep o predhodni odredbi. Po mnenju Okrajnega sodišča začetek stečajnega postopka nad prvotno dolžnico ne vpliva na odgovornost prve pritožnice za obveznost prvotne dolžnice, vendar le do višine vrednosti nepremičnine. Okrajno sodišče ne pritrjuje prvi pritožnici, da je še pred začetkom učinkovanja vknjižbe upnikove hipoteke na nepremičnini pridobila pravico, ki preprečuje izvršbo. Navaja, da je sicer pravica, ki preprečuje izvršbo, tudi lastninska pravica v pričakovanju. Okrajno sodišče priznava to pravico – in s tem prednost kupcu nepremičnine pred upnikom, ki pridobi hipoteko v izvršilnem postopku –, če je bilo kupcu izstavljeno overjeno zemljiškoknjižno dovolilo, še preden je upnik v izvršbi pridobil hipoteko. Prva pritožnica naj v trenutku pridobitve upnikove hipoteke na nepremičnini lastninske pravice v pričakovanju še ne bi imela, saj naj bi overjeno zemljiškoknjižno dovolilo pridobila šele po pridobitvi hipoteke upnika. Po oceni Okrajnega sodišča domnevni objektivni razlogi, ki naj bi preprečevali vpis lastninske pravice v zemljiško knjigo, niso pravno pomembni.

3. Višje sodišče je zavrnilo pritožbo prve pritožnice zoper sklep Okrajnega sodišča o zavrnitvi njenega ugovora. Poudarja, da je upnik pravočasno vložil predlog za izvršbo in da je bila predznamba upnikove zastavne pravice opravičena s pravnomočnim sklepom o izvršbi na nepremičnino, ne pa s posebnim predlogom upnika za opravičitev predznambe. Morebitne napake v zemljiškoknjižnem postopku naj bi bilo mogoče odpraviti le s predpisanimi pravnimi sredstvi udeležencev tega postopka. Višje sodišče se strinja s prvo stopnjo glede časovnih meja učinkovanja odločb Ustavnega sodišča, glede razrešitve kolizije upravičenj med upnikom prejšnjega lastnika nepremičnine in kupcem nepremičnine ter glede uveljavljanja zastavne pravice za tujo obveznost, če glavni dolжник preneha v stečaju. Zavrača, da bi izvršba potekala na skupne dele stavbe.

4. Okrajno sodišče drugi pritožnici ni priznalo stroškov ugovora zoper sklep o izvršbi, ker z ugovorom ni uspela. Pritožbo druge pritožnice je Višje sodišče zavrnilo s sklicevanjem na njen neuspeh v ugovornem postopku in z navedbo, da ni pojasnila, na kakšen način naj bi ji upnik neutemeljeno povzročil stroške, ki so ji nastali z ugovorom.

5. Pritožnici skupaj vlagata ustavno pritožbo, v kateri zatrjujeta kršitve 14., 22., 23., 25., 33. in 74. člena Ustave, 6., 13. in 14. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP) ter 1. člena Prvega Protokola k EKČP. Sodišči naj bi arbitrarno onemogočili učinkovito obrambo pravic pritožnic. Ti naj bi sicer imeli možnost formalno vložiti pravna sredstva, vendar naj to ne bi imelo ustreznih učinkov. To pritožnici izpostavljata v zvezi z domnevno arbitrarnim stališčem sodišč o mejah učinkovanja odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-148/13 z dne 10. 7. 2014 (Uradni list RS, št. 58/14). Pritožnici, ki naj bi šele leta 2015 vstopili v izvršbo, naj ne bi mogli dejstva, da predhodna odredba sloni na protiustavni zakonski določbi, uveljavljati prej, kot sta ga. Pravnomočnost sklepa o predhodni odredbi

naj bi učinkovala le v razmerju med strankama postopka o zavarovanju, v katerem naj pritožnici ne bi sodelovali in se mogli izjaviti. Pritožnici izpostavljata odločbo Ustavnega sodišča št. Up-2324/08 z dne 16. 12. 2010 (Uradni list RS, št. 110/10, in OdlUS XIX, 16) in navajata, da iz nje izhaja, da mora imeti hipotekarni dolžnik vse ugovore, ki bi jih lahko uveljavljal tudi glavni dolžnik, sodišče pa mora te ugovore tudi vsebinsko presoditi. To naj bi veljalo tudi za njun ugovor "neustreznosti pridobitve zastavne pravice", v zvezi s katerim opozarjata, da nista bili stranki postopka zavarovanja s predhodno odredbo. Ker naj tega ugovora ne bi mogli vsebinsko uveljaviti, odločitvi sodišč pa naj bi ostali neobrazloženi, naj bi bile kršene njune pravice iz 14., 22., 23., 25. in 33. člena Ustave, 6., 13. in 14. člena EKČP ter 1. člena Prvega protokola k EKČP.

6. Pritožnici zatrjujeta kršitve 14., 22., 23., 25. in 33. člena Ustave, 6., 13. in 14. člena EKČP ter 1. člena Prvega protokola k EKČP tudi v zvezi z domnevno opustitvijo vročanja zemljiškoknjižnega sklepa o vknjižbi hipoteke upnika (na podlagi sklepa o izvršbi) ter zamudo roka za opravičbo predhodne odredbe.

7. Pritožnici trdita, da sta sodišči v izpodbijanih sklepih sprejeli arbitrarna stališča v zvezi s priznavanjem učinka njunim pričakovanim pravicam. Upnik naj bi zastavno pravico pridobil šele z vknjižbo v zemljiško knjigo 4. 3. 2013, ko naj bi pritožnici že imeli ustrezno zemljiškoknjižno dovolilo. Pritožnici se sklicujeta na sodno prakso Vrhovnega in Ustavnega sodišča, iz katere naj bi izhajalo, da v podobnih položajih ni mogoče priznati prednosti upnikom, ki pridobijo zastavno pravico šele v izvršilnem postopku. Neživljensko naj bi bilo stališče, da ni pravno pomembno, zakaj prej ni prišlo do izdaje zemljiškoknjižnih dovolil. Pritožnici zatrjujeta kršitve 14., 22., 23., 33. in 74. člena Ustave ter 6. člena EKČP.

8. Prva pritožnica nazadnje opozarja, da v neskladju z načelom poštenega sojenja sodišče ni izvedlo naroka in ni zaslišalo njenega direktorja in predlaganih prič (stečajnega upravitelja prvotne dolžnice, notarja Mira Košaka in zemljiškoknjižne referentke Irene Habič).

B. – I.

9. Čeprav sta pritožnici vložili skupno ustavno pritožbo, je Ustavno sodišče štelo, da druga pritožnica izpodbijana sklepa izpodbija le v delu, v katerem se nanašata nanjo. To pa je (zgolj) odločitev o stroških ugovora zoper sklep o izvršbi. Druga pritožnica torej z ustavno pritožbo izpodbija le odločitev o stroških postopka. Taka ustavna pritožba ni dovoljena (tretja alineja prvega odstavka 55.b člena v zvezi z drugo alinejo drugega odstavka 55.a člena ZUstS), druga pritožnica pa ne navaja, da bi šlo za posebno utemeljen primer iz tretjega odstavka 55.a člena ZUstS. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo druge pritožnice zavrglo (1. točka izreka).

B. – II.

10. Senat Ustavnega sodišča se je opredelil le do tistih očitkov prve pritožnice, ki so razumljivi, dovolj opredeljeni in konkretizirani. Glede na omejitve pooblastil Ustavnega sodišča (50. člen ZUstS) se je senat poleg tega opredelil le do tistih trditev ustavne pritožbe, ki presegajo navadno nestrinjanje z razlago materialnega zakona in ugotovitev dejanskega stanja v izpodbijanih sklepih,² ki so bile povrh tega materialno izčrpane v pravnih sredstvih prve pritožnice v izvršilnem postopku,³ in ki se ne nanašajo na druge pravne postopke, kot pa je ta, v katerem sta bila izdana izpodbijana sklepa.⁴

11. Prva pritožnica je na podlagi drugega, četrtega in petega odstavka 24. člena ZIZ kot nova dolžnica vstopila v izvršbo, ki jo je upnik začel zoper prvotno dolžnico, ki je prvi pritožnici prodala stanovanje in parkirno mesto (v nadaljevanju nepremičnina). Prva pritožnica je v izvršbo vstopila kot nova realna dolžnica, ki jamči le z nepremičnino. Upnik je proti prvotni dolžnici dne 8. 5. 2012 (še pred ustanovitvijo etažne lastnine na stavbi) izposloval sklep o izvršbi na več zemljiških parcel, na katerih je postavljena stavba, v kateri je tudi nepremičnina, ki jo je še pred izdajo sklepa o izvršbi prva pritožnica kupila s kupoprodajno pogodbo z dne 4. 4. 2011, v kateri ni bilo zemljiškoknjižnega dovolila. Prva pritožnica se je pri nepremičnini vknjižila kot lastnica z datumom učinkovanja vknjižbe od dne 24. 10. 2012, na podlagi zemljiškoknjižnega dovolila, overjenega 18. 10. 2012.

12. Sodišči sta v koliziji nasprotujočih upravičenj priznali prednost upniku, ker naj bi njegova v izvršbi pridobljena hipoteka na nepremičnini učinkovala pred tem, ko je prva pritožnica pridobila overjeno zemljiškoknjižno dovolilo za nepremičnino (18. 10. 2012). Po presoji sodišč naj bi hipoteka učinkovala od dne 23. 9. 2011, ko je bila predznamenovana upnikova hipoteka na podlagi predhodne odredbe proti prvotni dolžnici. Prva pritožnica del svojih očitkov opira na dejstvo, da je do te predznambe prišlo na podlagi sklepa o predhodni odredbi, izdanega na podlagi 1. točke prvega odstavka 258. člena Zakona o

² Tako prva pritožnica v ustavni pritožbi vztraja, da je bila predznanba hipoteke opravičena na podlagi posebnega predloga upnika z dne 5. 2. 2013, čeprav Višje sodišče pojasnjuje, da tega predloga ni bilo (prva pritožnica pa ne prilaga nobenih dokazov o nasprotnem, ki bi kazali na očitno napačnost stališča Višjega sodišča). Na ustavno raven ne segajo na primer pomisleki prve pritožnice v zvezi s "pravočasnostjo opravičbe predhodne odredbe" (torej v zvezi z vprašanjem, ali je upnik zahteval izvršbo, preden je potekel čas, za katerega je sodišče izdalo predhodno odredbo), ki jih pritožnica utemeljuje predvsem s tezo, da ni upošteven trenutek, ko je upnik predlagal izvršbo, pač pa trenutek vložitve poprave predloga za izvršbo oziroma predloga za izdajo popravnega sklepa o izvršbi. Na ustavno raven tudi ne sega očitek, da je "neživljensko" stališče sodišč, da ni pravno pomembno, zakaj prej ni prišlo do izdaje zemljiškoknjižnih dovolil.

³ Prva pritožnica tako na primer ni izčrpala očitkov o tem, da ji nista bili vročeni dve vlogi upnika (poprava predloga za izvršbo z dne 13. 4. 2012 in predlog za izdajo popravnega sklepa o izvršbi z dne 17. 5. 2012), čeprav bi te očitke lahko izčrpala, ker je obstoj obeh vlog razviden iz popravnega sklepa o izvršbi, ki je prvi pritožnici bil vročen.

⁴ Na zemljiškoknjižni postopek se nanaša na primer očitek, da prvi pritožnici ni bil vročen sklep o vknjižbi hipoteke upnika na podlagi sklepa o izvršbi.

izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 28/09, 51/10 in 26/11 – ZIZ/11), ki ga je Ustavno sodišče razveljavilo z odločbo št. U-I-148/13. Prva pritožnica nasprotuje stališču sodišč, da odločba št. U-I-148/13 ne more vplivati na učinke v času njene izdaje že pravnomočnega sklepa o predhodni odredbi, ker naj bi ji to stališče preprečevalo učinkovito obrambo pravic. Ne da bi se opredeljevalo do vsebinske utemeljenosti trditev prve pritožnice, Ustavno sodišče opozarja, da prva pritožnica v ustavni pritožbi ne nasprotuje ugotovitvi Višjega sodišča iz 16. točke izpodbijanega sklepa, da so bile pri spornih nepremičninah že 15. 5. 2012 (torej preden je prva pritožnica razpolagala z overjenim dovolilom) vpisane plombe za vpis zaznambe izvršbe in pridobitve hipoteke. To dejansko pomeni, da bi imela hipoteka upnika prednost pred pričakovano lastninsko pravico prve pritožnice, tudi če se njen učinek ne bi raztegnil nazaj na datum sporne predznambe. Tudi če bi torej sodišči z zgoraj predstavljenim stališčem hipotetično kršili človekove pravice prve pritožnice, ta kršitev glede na navedeno ne bi mogla imeti hujših posledic za prvo pritožnico.

13. Prva pritožnica neutemeljeno očita arbitrarnost (in druge kršitve človekovih pravic) stališču sodišč, da se mora njena pričakovana lastninska pravica umakniti pred pridobljeni hipoteki upnika. Kolikor trdi, da je upnik hipoteko pridobil šele z vknjižbo v zemljiško knjigo 4. 3. 2013, napačno prikazuje, kako sta sodišči utemeljili svojo odločitev. Sicer pa se prva pritožnica sklicuje na sodno prakso, s katero sta izpodbijana sklepa sodišč celo usklajena (sodba Višjega sodišča v Ljubljani št. I Cp 2303/2016 z dne 11. 1. 2017, sodba in sklep Vrhovnega sodišča št. II Ips 328/2015 z dne 19. 5. 2016, sodba Vrhovnega sodišča št. II Ips 564/2007 z dne 7. 5. 2009, sodba Vrhovnega sodišča št. II Ips 324/2011 z dne 26. 4. 2012). Upnik iz izvršbe namreč ni uspel zaradi dobrovernega zanašanja na zemljiškoknjižno stanje, pač pa zato, ker v trenutku njegove pridobitve hipoteke prva pritožnica še ni imela pravice, ki preprečuje izvršbo.

14. Za oceno očitkov o neizvedbi naroka in opustitvi izvedbe predlaganih dokazov je upoštevana pravica do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave (ki nima ožjega obsega varstva od 6. člena EKČP). Prva pritožnica v pravnih sredstvih sicer ni izčrpala očitka o neizvedbi naroka. Vendar je izčrpala očitek, da ni bil zaslišan njen direktor in da niso bile zaslišane v ustavni pritožbi izpostavljene priče (Igor Bončina, Miro Košak in Irena Habič). Zaslišanja strank in prič pa se zaradi načela neposrednosti praviloma izvedejo prav na naroku. Kot izhaja tudi iz ustavne pritožbe, je želela prva pritožnica z izvedbo teh dokazov dokazovati, da se takoj ob sklenitvi zavezovalnega posla ni mogla vpisati v zemljiško knjigo in da takrat tudi ni mogla pričakovati, da se bo izkazalo, da je kupila obremenjeno nepremičnino. Okrajno sodišče je pojasnilo, da so ta dejstva pravno neupoštevna za odločitev, s čimer se je Višje sodišče strinjalo.

15. Po ustaljeni ustavnosodni presoji sodišče ni dolžno izvesti vseh dokazov, ki jih predlaga stranka. Če sodišče razumno in obrazloženo oceni, da nekateri predlagani dokazi oziroma dejstva, ki naj se z njimi ugotovijo, za odločitev v sporu niso odločilni, nadaljnjih dokazov ni dolžno izvajati. Vendar mora sodišče ustrezno (razumno)

obrazložiti, zakaj je posamezni dokaz zavrnilo.⁵ Če so z ustavno sprejemljivo utemeljitvijo zavrjeni vsi dokazni predlogi, ki bi sicer zahtevali izvedbo naroka, je ustavno sprejemljivo, da se narok ne izvede.⁶

16. Zatrjevanje prve pritožnice, da je bila prekršena njena pravica, da sodeluje v dokaznem postopku in podaja dokazne predloge, ki jih mora sodišče pretehtati in predlagane dokaze, če se nanašajo na dejstva, ki so v sporu pravno relevantna, tudi izvesti, je neutemeljeno. Sodišči sta pojasnili, da so njeni dokazni predlogi podani v zvezi z dejstvi, ki po materialnopravni razlagi sodišč niso pravno upoštevna. Prva pritožnica tudi konkretizirano ne pojasni, zakaj naj bi bila ta ocena sodišča nerazumna.

17. Ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena ZUstS, Ustavno sodišče ustavne pritožbe prve pritožnice ni sprejelo v obravnavo (2. točka izreka).

C.

18. Senat Ustavnega sodišča je sprejel ta sklep na podlagi tretje alineje prvega odstavka 55.b člena v zvezi z drugo alinejo drugega odstavka 55.a člena in drugega odstavka 55.b člena ZUstS ter prve alineje drugega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11 in 70/17) v sestavi: predsednik senata dr. Marijan Pavčnik ter člana dr. Dunja Jadek Pensa in dr. Rajko Knez. Sklep je sprejel soglasno.

dr. Marijan Pavčnik
Predsednik senata

⁵ Primerjaj s 15. točko odločbe Ustavnega sodišča št. Up-219/15 z dne 19. 5. 2016 (Uradni list RS, št. 40/16) in z 9. točko odločbe Ustavnega sodišča št. Up-77/01 z dne 4. 3. 2004 (Uradni list RS, št. 33/04, in OdlUS XIII, 45).

⁶ Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) dopušča, da obstajajo postopki o civilnih pravicah, kjer naroka ni treba opraviti – na primer zadeve, v katerih ni vprašanj kredibilnosti ali osporavanih dejstev, ki zahtevajo narok, in lahko sodišče pošteno in razumno odloči v zadevi na podlagi trditev strank in ostalih pisnih materialov (glej sodbo ESČP v zadevi *Mirovni inštitut proti Sloveniji* z dne 13. 3. 2018, 37. točka obrazložitve).